

ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κωνσταντίνος Αδριανουπολίτης
Εκπαιδευτικός – ερευνητής
Πρόεδρος Ε.Ε.Τ.Ε.Κ.

Έρευνα

Η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι η χρησιμότητά της δεν αμφισβητείται από κανένα και είναι απαραίτητη όσο ποτέ άλλοτε, αντιμετωπίζει σήμερα διμέτωπη απειλή.

Η πρώτη απειλή προέρχεται από την επιχειρούμενη ξαφνική στροφή προς την επαγγελματική κατάρτιση και τη μαθητεία στην Ελλάδα, η οποία γίνεται με προχειρότητα, με κίνδυνο η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση να καταστεί υβρίδιο της κατάρτισης.

Στο συμπέρασμα αυτό μπορεί εύκολα να οδηγηθεί κάποιος, εάν παρατηρήσει τα συμβαίνοντα τον τελευταίο καιρό στην επαγγελματική εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τη μαθητεία στην Ελλάδα αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Συγκεκριμένα:

1. Το CEDEFOP, ο οργανισμός της Ε.Ε. για την επαγγελματική κατάρτιση, απεντάχθηκε πρόσφατα από τη Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης της commission και εντάχθηκε στη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης.

2. Η Ελλάδα υπέγραψε «Μνημόνιο Συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη», Βερολίνο 10 και 11 Δεκεμβρίου 2012. Το μνημόνιο υπογράφηκε μεταξύ των χωρών Γερμανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Σλοβακία, Ισπανία, Λετονία και Ιταλία, όπως φαίνεται στο συνημμένο πλήρες κείμενο του μνημονίου (συνημμένο 1).

Το μνημόνιο αυτό με συνοπτικό κείμενο ενσωματώθηκε στο γενικό μνημόνιο της χώρας μας, το οποίο υπογράφηκε το Μάιο του 2014 (συνημμένο 2). Στην ενότητα 4.4. σελ. 60 αναφέρονται τα σχετικά με την «Επέκταση και αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της μαθητείας»

3. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα συντάσσεται κοινό πρόγραμμα των υπουργείων παιδείας και απασχόλησης με το τίτλο «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020. Στο συνημμένο 3 αναφέρονται, οι στόχοι και τα βασικά στοιχεία του προγράμματος τα οποία είναι επικεντρωμένα στη μείωση της ανεργίας, τη σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης κλπ.

4. Μια άλλη απόδειξη της στροφής προς την κατάρτιση, τη μαθητεία και την εγκατάλειψη της τεχνικής εκπαίδευσης είναι η κατάργηση των 106 Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) του Υ.ΠΑΙ.Θ. Η κατάργηση τομέων και ειδικοτήτων στα ΕΠΑΛ με καθηγητές – ομήρους σε διαθεσιμότητα, η

μεταφορά τομέων και ειδικοτήτων στην κατάρτιση (IEK και ΣΕΚ) είναι επίσης μια χειροπιαστή απόδειξη.

Οι ενέργειες αυτές αποδεικνύουν την πολιτική βούληση για συρρίκνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και μεταφορά χιλιάδων μαθητών προς την επαγγελματική κατάρτιση και τη μαθητεία.

Οι καταργήσεις ειδικοτήτων και οι διαθέσιμότητες καθηγητών δεν έγιναν σε εκτέλεση κάποιας μνημονιακής υποχρέωσης, το αντίθετο μάλιστα, η υποχρέωσή μας ήταν και είναι να αναβαθμίσουμε την τεχνική εκπαίδευση και όχι να την αποσιλώσουμε. Το θέμα παραμένει ανοικτό καθώς οι καταργήσεις αυτές αποτελούν ακρωτηριασμό της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, έχουν αρνητικό κοινωνικό αντίκτυπο όταν μάλιστα οι καταργηθείσες ειδικότητες υπάρχουν στα εκπαιδευτικά συστήματα των ευρωπαϊκών χωρών και όχι στην Ελλάδα.

5. Η ίδρυση των Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), αποτελεί επίσης μια απόδειξη στροφής προς την κατάρτιση και τη μαθητεία. Οι ΣΕΚ είναι εκτός τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, και οι καταρτιζόμενοι προέρχονται από το Γυμνάσιο.

Παλαιότερα οι ΤΕΣ του υπουργείου παιδείας και των άλλων υπουργείων, όπως και οι ΕΠΑΣ, ήταν εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Με βάση το Ν. 4186/2013 η ευθύνη λειτουργίας των ΣΕΚ (στις ημερήσιες ΣΕΚ φοιτούν μαθητές ηλικίας 15 έως 18 ετών) δεν ανήκει στη Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του ΥΠΟΠΑΙΘ, αλλά στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης.

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι, η διαχείριση παιδαγωγικών - εκπαιδευτικών θεμάτων ανηλίκων μαθητών έχει ανατεθεί σε υπηρεσία η οποία έχει την ευθύνη για την κατάρτιση (IEK-ΣΕΚ) και η οποία δεν έχει αναπτύξει Διευθύνσεις Δια Βίου Μάθησης σε κάθε περιφερειακή ενότητα, όπως προβλέπεται από το άρθρο 26 του Ν. 4186/2013.

Είναι συνεπώς προβληματική η διαχείριση του συστήματος της κατάρτισης μόνο κεντρικά χωρίς την περιφερειακή εποπτεία, όταν μάλιστα το δυναμικό των καταρτιζομένων στα ΙΕΚ έχει αυξηθεί θεαματικά.

6. Η απένταξη της «τάξης μαθητείας» του ΕΠΑΛ από το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα, η ένταξή της στο μη τυπικό και η μετατροπή της από ετήσια εκπαίδευση σε πιλοτική εξαμηνιαία, είναι μια άλλη απόδειξη της στροφής προς την ταχεία κατάρτιση και τη μαθητεία.

Η ένταξη της «τάξης μαθητείας» στο μη τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα σημαίνει ότι οι απόφοιτοι δεν θα μπορούν υπό προϋποθέσεις να ενταχθούν σε κάποιο εξάμηνο των ΤΕΙ, όπως είχε σχεδιασθεί στο Σ/Ν του τεχνολογικού λυκείου.

Η ανάθεση εκπόνησης του προγράμματος της εξαμηνιαίας «τάξης μαθητείας» στο ΙΕΠ, το οποίο δεν έχει αρμοδιότητα σε θέματα μη τυπικής εκπαίδευσης δείχνουν τον ερασιτεχνισμό όσων διαχειρίζονται τα εξειδικευμένα και ευαίσθητα αυτά θέματα.

7. Η ίδρυση και νέων Δημοσίων ΙΕΚ, παρά τα πολλά θεσμικά και λειτουργικά προβλήματά τους είναι απόδειξη ότι η μεταδευτεροβάθμια κατάρτιση αποτελεί στρατηγικό στόχο.

Τα ΔΙΕΚ αύξησαν τον αριθμό των καταρτιζομένων τους (πέρυσι 14.500 και φέτος άνω των 27.000, στο ίδιο επίπεδο κυμαίνεται και ο αριθμός καταρτιζομένων στα Ιδιωτικά ΙΕΚ), ενώ ο αριθμός των μαθητών στα ΕΠΑΛ παραμένει σταθερός.

Η θεαματική αύξηση του αριθμού των καταρτιζομένων στα ΙΕΚ δε συμβαδίζει με μέτρα βελτίωσης της διοικητικής υποστήριξης, των υποδομών, της ποιότητας της κατάρτισης και καταδεικνύει ότι η στροφή προς την κατάρτιση γίνεται βιαστικά και με προχειρότητα.

9. Η χρησιμοποίηση όλο και πιο συχνά στην Ελλάδα και στην υπόλοιπη Ευρώπη της ορολογίας «επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση» και στα Αγγλικά VET (Vocational Education and Training) δηλώνει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση είναι περίπου το ίδιο πράγμα.

Αυτό είναι αναληθές, διότι μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές και όχι μόνο εννοιολογικές. Εύκολα μπορεί να το διαπιστώσει κανείς με μια ματιά στο **(συνημμένο 4)**.

Να σημειωθεί ότι όπου και όταν επιχειρήθηκε να γίνει διαχείριση των δύο συστημάτων με τον ίδιο τρόπο, το αποτέλεσμα δεν ήταν επιτυχές.

Από τα στοιχεία που αναφέραμε γίνεται φανερό ότι ο διπλός ρόλος της εκπαίδευσης (παροχή παιδείας και παροχή επαγγελματικών εφοδίων) στο χώρο της λυκειακής βαθμίδας γίνεται ετεροβαρής. Η πολιτική βούληση για παροχή επαγγελματικής κατάρτισης και μαθητείας με σκοπό την άμεση ένταξη στην αγορά εργασίας επικαλύπτει τη βούληση για παροχή εκπαίδευσης, γενικής και τεχνικής.

Το περίεργο στην όλη κινητικότητα που παρατηρείται στα θέματα κατάρτισης και μαθητείας στην Ελλάδα είναι ότι, γίνεται προσπάθεια στενής εξειδίκευσης (κατάρτισης) και παροχής μαθητείας σε τομείς παραγωγικούς και υπηρεσιών, όταν στη χώρα δεν υπάρχει κάποιο παραγωγικό μοντέλο οικονομικής ανασυγκρότησης.

Η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία προσφέρει ευέλικτη τεχνολογική γνώση που μπορεί να προσαρμοσθεί στις τωρινές και μελλοντικές ανάγκες αύξησης της παραγωγικής μας βάσης και της οικονομικής ανάπτυξης, αντί να ενισχυθεί εγκαταλείπεται.

Η επαγγελματική κατάρτιση και η μαθητεία, η οποία προωθείται, προϋποθέτει την ύπαρξη στέρεης επαγγελματικής εκπαίδευσης (όπως υπάρχει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες), η οποία δεν υπάρχει στην Ελλάδα.

Η όλη προσπάθεια να προωθήσουμε την επαγγελματική κατάρτιση, αγνοώντας την επαγγελματική εκπαίδευση από την οποία προέρχεται η επαγγελματική κατάρτιση, θυμίζει τη γνωστή λαϊκή ρήση «βάζουμε το κάρο μπροστά από το άλογο».

Η πρώτη απειλή για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να μειωθεί με την υλοποίηση των εξαγγελιών της νέας κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ σύμφωνα με τις οποίες:

α) Θα επαναλειτουργήσουν όλες οι καταργηθείσες ειδικότητες των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. και θα ενσωματωθούν στο μοναδικό τύπο επαγγελματικού σχολείου το ΕΠΑ.Λ.

β) Θα επανέλθουν οι καθηγητές που βρίσκονται σε διαθεσιμότητα και οι οποίοι, ως επί το πολύ, διαθέτουν αυξημένα προσόντα.

γ) Θα καταργηθεί η «τάξη μαθητείας» και θα αναδιαμορφωθεί σε έτος ειδικεύσεως αποφοίτων ΕΠΑ.Λ. ενταγμένο στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα.

δ) Θα καταργηθούν οι ΣΕΚ διότι έχουν προγραμματισθεί να εισάγουν ανήλικους μαθητές στην κατάρτιση χωρίς καμιά προπαιδεία στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Σημειώνεται ότι οι ΣΕΚ θα χορηγούν πτυχίο επιπέδου 3 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων ενώ τα ΕΠΑ.Λ. και οι ΕΠΑ.Σ. χορηγούν πτυχίο επιπέδου 4 και βρίσκονται εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Να σημειωθεί επίσης ότι οι ΣΕΚ λόγω του ότι δεν ανήκουν στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν δίνουν δυνατότητα συνέχισης σπουδών.

Όλες αυτές οι εξαγγελίες του κυβερνώντος κόμματος αναμένεται να αποτυπωθούν στο Σ/Ν το οποίο θα συνταχθεί εντός 15 έως 20 ημερών, σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργού παιδείας προς την ΟΛΜΕ σε πρόσφατη συνάντηση του μαζί της.

Η δεύτερη μόνιμη απειλή για την επαγγελματική εκπαίδευση είναι η κοινωνική της απαξίωση που υπάρχει στην Ελλάδα (αντίθετα με ότι συμβαίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη) και η διαχρονική απροθυμία των πολιτικών ηγεσιών να ασχοληθούν σοβαρά με αυτή.

Είναι αμφίβολο εάν οι εκάστοτε υπουργοί παιδείας αντιλαμβάνονται το σημαντικό ρόλο της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην κοινωνία, στο όλο εκπαιδευτικό σύστημα, και τη συμβολή της στην ανάπτυξη και την οικονομία ή όταν το αντιλαμβάνονται αφήνουν το δύσκολο έργο της αναβάθμισής της στον επόμενο, αφού είναι γνωστό ότι τα ευεργετικά αποτελέσματα στο χώρο της παιδείας αργούν να φανούν.

Είναι γεγονός ότι οι εκάστοτε υπουργοί παιδείας δεν έχουν ασχοληθεί σοβαρά με την επαγγελματική εκπαίδευση διότι, πιθανόν να φοβούνται την ελληνική κοινή γνώμη (βλέπε εκλογικό σώμα), η οποία διψάει για πανεπιστημιακό πτυχίο και διορισμό στο δημόσιο.

Αποτελεί σύνηθες φαινόμενο τα ευαίσθητα και εξειδικευμένα θέματα της ΤΕΕ να τα διαχειρίζονται διάφοροι «σύμβουλοι» υπουργών ή διοικητικοί υπάλληλοι της Κ.Υ. του υπουργείου παιδείας, οι οποίοι δεν έχουν βιωματική γνώση του χώρου ούτε έχουν στείλει τα παιδιά τους σε επαγγελματικό σχολείο ώστε να τους αγγίζει από κοντά το θέμα της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα της κατάστασης αυτής είναι ένα συνεχές ράβε-ξήλωνε με προχειρότητα και ερασιτεχνισμό.

Στην κοινωνική απαξίωση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης μερίδιο ευθύνης έχουν και οι δυνάμεις της αριστεράς, οι οποίες επιθυμούν την κατάργησή της από τη λυκειακή βαθμίδα και την μετατόπισή της στην εκπαίδευση ενηλίκων χωρίς βέβαια αυτή να είναι υποχρεωτική.

Στο σημείο αυτό υπογραμμίζεται ότι η εκτόπιση της ΤΕΕ από το σχολικό δίκτυο (λυκειακή βαθμίδα) και η ένταξή της στην προαιρετική εκπαίδευση ενηλίκων, ισοδυναμεί με την κατάργησή της.

Η εξαγγελία ότι θα αναβαθμισθεί η επαγγελματική εκπαίδευση αλλά ο στρατηγικός στόχος είναι η κατάργησή της, αποτελεί αντίφαση. Δε γίνεται να αναβαθμίσεις κάτι, όταν έχεις στόχο την κατάργησή του.

Όσοι εξαγγέλλουν ή σχεδιάζουν την κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από τη λυκειακή βαθμίδα, θα πρέπει να έχουν υπόψη τους, εκτός των άλλων και τα εξής:

α) Η κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από τα σχολεία σημαίνει, παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως αυτά διατυπώθηκαν και ισχύουν, με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (1948), άρθρο 26 **(συνημμένο 5)**, όπου αναφέρεται ότι **«η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους».**

β) Η κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από τα σχολεία παραβιάζει τα δικαιώματα του παιδιού, όπως υιοθετήθηκαν ομόφωνα από Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου 1989 **(συνημμένο 6)**. Η Ελλάδα επικύρωσε τη σύμβαση στις 2 Δεκεμβρίου 1992. Στη σύμβαση (άρθρο 28, παρ. 1) αναφέρεται ότι τα «Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών: α).....β) **Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής**, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης».

Στη συνημμένη Σύμβαση φαίνεται ξεκάθαρα ότι στην Ελλάδα έχουμε υποχρέωση να ενθαρρύνουμε την ανάπτυξη της γενικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης των παιδιών. **Η κατάργηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης από τη λυκειακή βαθμίδα, αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού.**

γ) Η κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από τα σχολεία σημαίνει, παραβίαση του Χάρτη θεμελιακών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 14 **(συνημμένο 7)** όπου αναφέρεται ότι **«κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση»**

δ) Η κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από τα σχολεία αντιβαίνει προς το άρθρο 16, παρ. 2 του ελληνικού συντάγματος το οποίο αναφέρει « η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, **επαγγελματική** και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες».

Η «επαγγελματική αγωγή» στο χώρο της παιδείας καλλιεργείται, ως γνωστό, κυρίως στο επαγγελματικό σχολείο.

ε) Η κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λυκειακή βαθμίδα, είναι αντίθετη με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα τα οποία την περιλαμβάνουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση **(συνημμένο 8)**.

Στη σελίδα 2 του συνημμένου όπου φαίνονται τα στατιστικά στοιχεία κατανομής μαθητών γενικής/επαγγελματικής εκπαίδευσης παρατηρεί κανείς ότι τα στοιχεία αυτά μπορεί να χαρακτηρισθούν και «προφητικά», διότι τα κράτη Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία και Πορτογαλία που παρουσιάζουν τα χαμηλότερα ποσοστά μαθητών στην επαγγελματική εκπαίδευση, είναι αυτά τα οποία οδηγήθηκαν σε μνημόνια και έχουν μέχρι σήμερα σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

στ) Στην περίπτωση κατάργησης της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, θα δημιουργηθούν σοβαρά προβλήματα αναντιστοιχίας εκπαιδευτικών και επαγγελματικών τίτλων, μετακίνησης εργαζομένων στις χώρες της Ε.Ε., αναντιστοιχίας του Ελληνικού Πλαισίου Προσόντων (ΗQF) με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF), μη τήρησης των κοινοτικών οδηγιών που είναι υποχρεωτικές και η χώρα θα καταβάλλει πρόστιμα μέχρι να εναρμονισθεί με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Πέραν αυτών των δεσμεύσεων για την κατάργηση της ΤΕΕ, το ουσιώδες από κοινωνική άποψη είναι ότι, οι μαθητές που επιλέγουν το επαγγελματικό σχολείο προέρχονται κυρίως, από φτωχές, μη προνομιούχες οικογένειες και θα περίμενε κανείς ότι το σχολείο αυτό στο οποίο βρίσκουν καταφύγιο, κυρίως, οι μαθητές των λαϊκών οικογενειών να τυγχάνει της υποστήριξης των δυνάμεων της αριστεράς αλλά συμβαίνει το αντίθετο.

Η αριστερά έχει ως θέση την κατάργηση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης από το σχολικό δίκτυο και τη μεταφορά της ως προαιρετική στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Η εξήγηση την οποία μπορεί να δώσει κάποιος, μελετώντας την κοινωνιολογία και την ιστορία της εκπαίδευσης είναι ότι, οι διανοούμενοι της αριστεράς περνώντας μέσα από το φίλτρο της δικής τους ορολογίας και ιδεολογίας, διαδίδουν τη θεωρία σύμφωνα με την οποία το επαγγελματικό σχολείο «αναπαράγει την ταξικότητα» και την κοινωνική αδικία και γι' αυτό πρέπει να καταργηθεί.

Η θεωρία αυτή δεν ευσταθεί διότι το σχολείο, το εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί τις κοινωνικές εξελίξεις και δεν προηγείται από αυτές. Οι οποιοσδήποτε αλλαγές στην εκπαίδευση έχουν δευτερεύουσα επίπτωση στις γενικότερες κοινωνικές ανακατατάξεις.

Ακόμη οι διανοούμενοι της αριστεράς παγιδεύονται στο μύθο του αξιοκρατικού (του καλού) σχολείου, το οποίο είναι το γενικό ή κάποια παραλλαγή του (διότι δίνει «μόρφωση» και όχι δεξιότητες).

Με τον τρόπο αυτό δέχονται ότι το γενικό είναι το «καλό» σχολείο στο οποίο πηγαίνουν τα παιδιά που έχουν ιδιαίτερη κλίση προς τα γράμματα, έχουν καλές σχολικές επιδόσεις, γεννιούνται ευφυή και οδεύουν προς το γενικό λύκειο και κάποια άλλα που δεν «παίρνουν τα γράμματα» αναγκάζονται να ακολουθήσουν το επαγγελματικό λύκειο.

Αυτή η ερμηνεία είναι λαθεμένη διότι, η πορεία προς το αξιοκρατικό σχολείο συναρτάται με τις σχολικές επιδόσεις και όχι με την κοινωνική προέλευση.

Σύμφωνα με την Άννα Φραγκουδάκη (κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, σελ. 20) «είναι γενικά αποδεκτό ότι η σχολική επιλογή είναι κοινωνική, εφόσον την επίδοση καθορίζει κυρίως η κοινωνική προέλευση».

Η λύση που προτείνουν οι διανοούμενοι της αριστεράς είναι, η κατάργηση του επαγγελματικού (κακού) σχολείου και η δημιουργία ενός άλλου (γενικό, ενιαίο θεωρίας και πράξης, ενιαίο πολυκλαδικό, πολυτεχνικό ή κάποια άλλη παραλλαγή) στο οποίο όλοι οι μαθητές θα παρακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα, θα παίρνουν τους ίδιους τίτλους και με αυτόν τον τρόπο θα εξλειφθεί σταδιακά η κοινωνική αδικία και η «αναπαραγωγή της ταξικότητας».

Εδώ σημειώνεται ότι, σύμφωνα με μακρόχρονες κοινωνιολογικές έρευνες, γενικά αποδεκτές, που δημοσιεύει η Ουνέσκο και ο ΟΟΣΑ, έχει αποδειχθεί ότι οι άνθρωποι γεννιούνται σε οικογένειες οικονομικά και μορφωτικά στερημένες και δε σπουδάζουν, και σε οικογένειες που ανήκουν σε οικονομικά και μορφωτικά προνομιούχα κοινωνικά στρώματα και επιδεικνύουν όχι μόνο ικανότητες, αλλά και επιθυμία για μακρόχρονες σπουδές και κλίση προς τα γράμματα. Οι αποκλίσεις από τον κανόνα αυτόν ανέρχονται διεθνώς σε ποσοστά στατιστικά ασήμαντα. Σε όλες τις χώρες τα παιδιά των φτωχών αγροτών και εργατών «δεν παίρνουν τα γράμματα» και των πλουσίων και μορφωμένων «γεννιούνται ευφυή»!

Σύμφωνα με την Α. Φραγκουδάκη, «πολύχρονες και πολυάριθμες έρευνες οδήγησαν σε ορισμένα συμπεράσματα, που μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα: α) η άνιση επίδοση στο σχολείο δεν οφείλεται στις ατομικές διαφορές ικανοτήτων, αλλά στην κοινωνική προέλευση των ατόμων, β) η κοινωνικά καθορισμένη άνιση επίδοση στο σχολείο επιβιώνει και μετά την άρση των οικονομικών και κοινωνικών εμποδίων (προσφορά κτιρίων, δασκάλων, και γενικά «δωρεάν παιδείας» γ) η αξιολογική κλίμακα του σχολείου, που με μεθόδους κοινωνικά ουδέτερες (διαγωνισμούς, εξετάσεις κλπ.) κατατάσσει τους καλούς και τους κακούς μαθητές, αναπαράγει με εντυπωσιακή ακρίβεια την ταξική διαστρωμάτωση της κοινωνίας». (Α Φραγκουδάκη, κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, σελ. 41).

Είναι συνεπώς επιστημονικά – στατιστικά αποδεδειγμένο ότι επιλογή του είδους της εκπαίδευσης και η διάρκειά της εξαρτάται κυρίως από την κοινωνική προέλευση και λιγότερο από τις σχολικές επιδόσεις.

Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όπως αποδεικνύεται από έρευνες και δημοσιεύσεις στη χώρα μας.

Σύμφωνα με έρευνα του Χρήστου Κάτσικα η οποία δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ στις 26/1/2010 με τίτλο «αιώνιος ένας στους δύο φοιτητές», εγκαταλείπουν κάθε χρόνο τα πανεπιστήμια 7.000 σπουδαστές. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των «μη ενεργών» φοιτητών και αυτών που εγκαταλείπουν τις σπουδές παρουσιάζονται σε σχολές με λαϊκότερη κοινωνική σύνθεση και αμφίβολες επαγγελματικές προοπτικές (π.χ. στο Πάντειο, στα περισσότερα ΤΕΙ, σε πολλές θεωρητικές σχολές κ.λπ.). Πραγματικά αν εξετάσουμε την κοινωνική σύνθεση του φοιτητικού πληθυσμού θα διαπιστώσουμε ότι σε εκείνες τις σχολές στις οποίες παρουσιάζονται μεγάλα ποσοστά καθυστέρησης ή εγκατάλειψης των σπουδών υπάρχει μια υπεραντιπροσώπηση των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, ενώ αντίθετα στις υπόλοιπες σχολές (π.χ. ΕΜΠ, Ιατρική κ.λπ.) υπάρχει μια υπεραντιπροσώπηση των ευνοημένων κοινωνικών στρωμάτων.

Ανεξάρτητα με ποιες θεωρίες αποδέχεται ο καθένας ως σωστές, γεγονός είναι ότι στα επαγγελματικά σχολεία φοιτούν συνήθως, παιδιά προερχόμενα από λαϊκές οικογένειες, τα οποία έχουν ανάγκη να εργασθούν μόλις ενηλικιωθούν ή και νωρίτερα, και όσοι αφουγκράζονται το σφυγμό των λαϊκών οικογενειών οφείλουν να στηρίξουν τα σχολεία αυτά και όχι να ζητούν την κατάργησή τους.

Εάν έλθουμε στις τωρινές εξαγγελίες της κυβέρνησης για αναβάθμιση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης θεωρούμε ότι τα οποιαδήποτε μέτρα εξωτερικής μεταρρύθμισης για τη δομή και οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με αλλαγή Νόμου, έκδοση Υ.Α. κλπ θα μείνουν χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα εάν δεν πλαισιωθούν από ανάλογα μέτρα εσωτερικής μεταρρύθμισης που έχουν να κάνουν με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος. Βασικά συστατικά της εσωτερικής μεταρρύθμισης στην επαγγελματική εκπαίδευση σημαίνει, αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, κατάλληλα εκπαιδευτικά εγχειρίδια και εργαστηριακός εξοπλισμός που να ικανοποιούν τους στόχους των προγραμμάτων σπουδών, συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, παροχή αναβαθμισμένης θεωρητικής και εφαρμοσμένης γνώσης, έκδοση επαγγελματικών δικαιωμάτων για τους αποφοίτους, σύνδεση με την αγορά εργασίας, εφαρμογή κατάλληλης πρακτικής άσκησης/μαθητείας κλπ. Στην ποιοτική αναβάθμιση της ΤΕΕ σημαντικός είναι και ο ρόλος της ποιότητας σπουδών στο Γυμνάσιο.

Είναι υποτιμητικό για το εκπαιδευτικό μας σύστημα να παίρνουν απολυτήριο Γυμνασίου μαθητές οι οποίοι δεν γνωρίζουν διαίρεση ή δε μπορούν να γράψουν μια πρόταση χωρίς συντακτικά και ορθογραφικά λάθη και στη συνέχεια να κατευθύνονται προς την επαγγελματική εκπαίδευση.

Η άποψη που επικρατεί στον τόπο μας ότι από την επαγγελματική εκπαίδευση βγαίνουν «αγράμματοι μαθητές» είναι άδικη διότι η αλήθεια είναι ότι μπαίνουν «αγράμματοι μαθητές» και οι ελλείψεις στα μαθήματα γενικής παιδείας οι οποίες προϋπάρχουν από το Γυμνάσιο ή και νωρίτερα είναι δύσκολο να καλυφθούν.

Από τα αναφερθέντα στοιχεία φαίνεται ξεκάθαρα ότι η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση απειλείται από διαμετρικά αντίθετες θέσεις, δέχεται αλλεπάλληλα χτυπήματα από τις συνεχείς αλλαγές, τις παλινδρομήσεις, την έλλειψη προγραμματισμού, την προχειρότητα και την εγκατάλειψη από την πολιτεία.

Για να υπάρξει αναβάθμιση στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι απαραίτητο να αλλάξει και η επικοινωνιακή πολιτική του υπουργείου παιδείας. Δεν είναι δυνατόν την εκπαιδευτική επικαιρότητα να μονοπωλούν όπως πάντα, οι πανελλήνιες εξετάσεις, οι βάσεις στις σχολές, η τράπεζα θεμάτων, η αξιολόγηση, οι διορισμοί εκπαιδευτικών, οι μεταγραφές φοιτητών, οι σπουδές στα κολέγια κλπ.

Οι δράσεις δημοσιότητας και ενημέρωσης της κοινής γνώμης είναι απαραίτητες.

Κλείνοντας να τονίσουμε ότι, οι δύο διαμετρικά αντίθετες θέσεις για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση εκπορεύονται από διαφορετικές ιδεολογίες και συμφέροντα αλλά στο «δια ταύτα» και οι δύο αποβλέπουν στη συρρίκνωση ή και την κατάργησή της.

Δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι, ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση είναι η ίδρυση της Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Κ.Υ. του ΥΠΑΙΘ, η οποία με βάση το οργανόγραμμα έχει αρμοδιότητα σε όλα σχεδόν τα θέματα που αφορούν την ΤΕΕ, τα οποία μέχρι πρότινος χειρίζονταν πλείστες άλλες υπηρεσίες χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένο σημείο αναφοράς.

Στο πλαίσιο διοικητικής αναβάθμισης της ΤΕΕ είναι απαραίτητη η επαναλειτουργία των Τμημάτων Εκπαιδευτικών Θεμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στις ΔΔΕ, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση περιφερειακών προβλημάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Θα έλθουν άραγε καλύτερες μέρες για την ΤΕΕ;
Θα προλάβουμε ή θα χάσουμε και αυτό το τρένο;

Ίδωμεν.

Αναφορές:

- 1 Α. Δημαράς, «Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε», Βιβλιοπωλείο της «Εστίας», Αθήνα 1998
- 2 Α. Φραγκουδάκη, «Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης - Θεωρίες για την Κοινωνική Ανισότητα στο Σχολείο», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985
- 3 Α. Φραγκουδάκη, «Η τεχνική εκπαίδευση και η κοινωνιολογία της, Σύγχρονα θέματα», Αθήνα 1979.
- 4 David Blackledge, Barry Hunt, «Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης», Εκδόσεις Έκφραση – Εκπαιδευτικό Βιβλιοπωλείο, Ιανουάριος 1995
- 5 Lorenzo Fischer, «Κοινωνιολογία του Σχολείου», Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2003
- 6 Κ. Αδριανουπολίτης, «Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια», ΟΕΔΒ, Αθήνα 2000
- 7 Αναστασία Παμουκτσόγλου, «Θεωρία πράξης και αξιολόγηση της διδασκαλίας, Η τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση», εκδόσεις ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ, Αθήνα 2007
- 8 Θέμης Κοτσιφάκης, «1997 και επτά», εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2005
- 9 Θέμης Κοτσιφάκης, από το 04/στο 14, εκδοτικός όμιλος ΙΩΝ
Παναγιώτης Α. Γκότσης, «Η Οδύσσεια της Επαγγελματικής Τεχνικής Εκπαίδευσης στην
- 10 Ελλάδα (1828-2008)», εκδόσεις ΙΩΝ, Αθήνα 2008
- 11 Σήφης Μπουζάκης, «Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821-1998)», εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 2006
- 12 «Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα, 1900-1922 οι απαρχές», εκδόσεις Βιβλιόραμα
- 13 Βαγγέλης Κωτσίκης, «Εκπαιδευτικά Συστήματα», εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 1998
- 14 Βαγγέλης Κωτσίκης, Εκπαιδευτική Διοίκηση και πολιτική, εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα 2003
- 15 Ε. Ζάχαρης, «Ιστορία – Οργάνωση και Διοίκηση Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως» εκδόσεις Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε., Αθήνα 1981
- 16 Ο.Η.Ε. «Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», 1948.
- 17 Ο.Η.Ε. «Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού», 1989
- 18 Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, «Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια- Ρόλος και προοπτικές», πρακτικά συνεδρίου στους Δελφούς 30-31/10/2000, Αθήνα 2001
- 19 Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe Berlin, 10 -11 December 2012

- 20 Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοοικονομικών Πολιτικών, Μάιος 2014
- 21 Γλωσσάριο επαγγελματικής κατάρτισης του CEDEFOP, 1996